

Stav polského zemědělství a tendence jeho vývoje v letech 1989-1994

Prof. Ryszard Kolpak

Prof. Jadwiga Podlaska

Katedra Szczegółowej Uprawy Roślin, SGGW Warszawa

V polském zemědělství probíhá v poslední době řada reforem a to ve výrobním zaměření v produkci rostlinné i živočišné a v jiných zemědělských činnostech. To se stejnoměrně dotýká soukromých i družstevních hospodářství a státních statků. Příznivý hospodářský rok 1994 pokračuje. Nárůst v roce 1992 se dále urychluje, oživila se zemědělská ekonomika provázáním exportu-importu. Výrazně vzrostl export a jeho efektivnost, ale podíl zemědělství na národním produktu brutto se snižuje. Má velký vliv na celkovou tržní rovnováhu. Zohlednit se musí i vliv zemědělství na úroveň trhu a jeho globální rovnováhu. V roce 1994 se snížila celková zemědělská produkce. To bylo způsobeno nepříznivými výsledky rostlinné výroby (sucho, malé využití intenzifikačních vkladů, snížení ploch osevů) a obecně tempem inflace.

Všeobecně byl rok 1994 národohospodářsky pozitivní. Dříve začaté oživení hospodářství bylo dále rozvíjeno. Národní produkt brutto se zvýšil o 5% (tab. 3) a snížila se inflace (obrázek 1). Ovšem propadla rostlinná produkce a to mělo vliv na spotřebitelské ceny a tempo inflace, i když to růst spotřebitelských cen zboží a služeb byl nižší než v roce 1993 (tab. 1). Na obrázku 1 je vidět, že průběh inflace 1990-1994 se liší od rozpočtového předpokladu, ale chyba se snižuje. Rok 1994 byl příznivý na trhu práce. Nepříznivý trend růstu nezaměstnanosti se začal snižovat. Rostou nominální a reálné příjmy z práce. Zemědělství těžilo z příznivých preferenčních úvěrů na nákup provozních prostředků a surovin, ale objem úvěrů byl malý.

Tab. 1: Zemědělská produkce v běžných cenách.

Ukazatel	1990 (mil. zl.)	1991 (mil. zl.)	1992 (mil. zl.)	1993 (mil. zl.)	1994 (mil. zl.)	1994 (mil. zl./ha z.p.)
Celková hodnota	8847,6	11146,6	17157,6	24181,2	29277,2	1570
z toho individ. hosp.	6856,5	8917,4	14522,7	20918,9	25779,8	1721
Konečná prod.	6384,8	8049,4	11295,0	15767,1	19822,8	1063
z toho individ. hosp.	4884,2	6386,2	9476,4	13590,4	17343,0	1158
Produkce zboží	5533,9	6857,4	10038,9	13075,3	16335,6	876
z toho individ. hosp.	4066,2	5186,9	8001,7	10696,6	13899,1	928
Objem nákupu (z prod. zboží)	3763,1	4006,2	5491,3	6918,1	8573,9	459
z toho individ. hosp.	2710,5	2955,9	4273,5	5527,3	7221,9	465

Pozn překladatele: 1 zl je asi 10,50 Kč

Polsko v perspektivě dalšího rozvoje na konferenci OSN „Prostředí a rozvoj“ v Rio de Janeiro 1992 deklarovalo ekorozvoj prostředí. Podle této deklarace to má být trvalý a rovnovážný rozvoj s právem na zdravý život v harmonii s přírodou (Kozłowski 1995).

V nejbližších letech naroste výměra pšenice, ječmene, tritikale. Z olejnin očekáváme nárůst osevů ozimé řepky. Změny ve struktuře osevů svědčí o růstu podílu intenzivních obilovin: pšenice, ječmene, tritikale při zmenšování se výměry brambor. V průběhu let je

patrné snížení výměry zemědělské půdy na obyvatele z 0,8 ha v roce 1950 a na asi 0,5 ha v roce 1994.

Tab. 2: Ceny tržní zemědělské produkce.

Ukazatel	1991*)	1992*)	1993*)	1994*)	1994/1990	1994/1992
Celkem	128,8	157,3	130,5	138,6	366,4	180,9
Rostlinná prod.	121,7	187,2	127,3	133,9	388,4	170,4
Živočišná prod.	132,2	145,3	133,2	140,8	360,5	187,6
- z toho nákup od ind. hosp.	130,8	152,7	128,2	138,4	354,3	177,5

*) předchozí rok = 100

Tab. 3: Dynamika zemědělské produkce ve stálých cenách.

Ukazatel	1991*)	1992*)	1993*)	1994*)	1994/1990	1994/1992
Celková hodnota	98,4	87,3	106,8	90,7	83,2	96,9
- z toho individ. hosp.	100,2	91,8	110,6	92,1	93,8	101,9
Konečná prod.	98,4	89,3	108,0	89,1	84,6	96,2
- z toho individ. hosp.	100,7	94,6	112,0	90,1	96,1	100,9
Produkce zboží	96,2	93,1	99,8	90,2	80,6	90,0
- z toho individ. hosp.	97,6	98,0	103,7	93,3	92,5	96,8
Objem nákupu (z produkce zboží)	82,8	90,4	96,0	90,4	65,0	86,8
- z toho individ. hosp.	83,4	95,8	99,7	94,5	75,3	94,2

*) předchozí rok = 100

V živočišné výrobě se mění trh masa. Roste spotřeba kulinářského hovězího masa. Od roku 1993 do současnosti rostou nákupní ceny prasat, skotu i drůbeže. V roce 1994 mělo živočišnou výrobu 1.578.400 hospodářství. Chovem skotu se zabývalo 69,9%, prasat 59,5%, koní 24,1%, ovcí 4,1% hospodářství.

V perspektivě se předpokládá přetvoření polského zemědělství a vliv těchto změn na hospodářství ve venkovském prostoru. Předpokládá se, že na přetvoření budou mít vliv jak procesy vyplývající z celkového rozvoje země, tak i vlivy spojené s Evropskou unií (Stasiak 1995).

Tab. 4: Celková hodnota a produkce zemědělského zboží.

Ukazatel	1990	1993	1994	1990	1993	1994
	celková hodnota (%)			produkce zboží (%)		
<i>Celkem</i>	100	100	100	100	100	100
<i>Rostlinná produkce</i>	50,6	58,3	52,1	33,1	38,0	34,8
- z toho obilí	19,2	19,0	15,3	8,7	8,2	6,0
--- v tom pšenice	7,9	7,9	6,4	5,2	5,4	4,2
--- v tom žito	4,0	3,4	3,2	1,9	1,1	1,2
--- v tom ječmen	2,9	2,6	1,9	1,1	0,9	0,7
- z toho brambory	6,3	10,8	8,5	2,5	5,4	4,2
- z toho technické plodiny	5,7	4,1	4,3	8,6	7,7	7,0
--- v tom cukrovka	3,2	2,8	2,2	5,1	5,2	3,9
- z toho seno luční	1,4	2,4	2,5	0,0	0,0	0,0
<i>Živočišná produkce</i>	49,4	41,7	47,9	66,9	62,0	65,2
- z toho jatečná produkce	34,2	26,4	30,3	47,6	42,3	46,7
--- v tom skot (bez telat)	6,7	4,1	4,6	10,4	7,2	7,8
--- v tom telata	1,1	0,7	0,9	1,5	0,9	1,1
--- v tom prasata	21,5	17,3	19,6	29,2	27,6	29,8
--- v tom drůbež	3,8	3,3	4,4	5,0	5,1	6,7
- z toho kravské mléko	11,1	12,3	11,6	13,5	16,2	14,4

Tab. 5: Členění půdy v tis. ha (stav v červnu).

Ukazatel	výměra celkem	zemědělská půda					lesy
		celkem	orná p.	sady	louky	pastviny	
Celkem - rok 1985	31268	18844	14511	264	2518	1551	8728
Celkem - rok 1990	31268	18720	14388	272	2475	1585	8754
Celkem - rok 1991	31268	18674	14360	276	2447	1591	8781
Celkem - rok 1992	31269	18664	14337	283	2444	1600	8772
Celkem - rok 1993	31269	18642	14305	290	2437	1610	8785
Celkem - rok 1994	31269	18648	14300	293	2425	1630	8783
z toho individ. hosp.	15374	13617	10527	180	1900	1010	1088
Podle výměry z.p.							
1-4,9 ha	3308	2783	2094	61	449	179	314
5-9,9	4401	3880	3002	61	553	264	345
10-14,9	3026	2715	2101	30	372	212	202
15-19,9	1692	1522	1158	13	213	138	110
20-49,9	1830	1665	1290	9	213	153	102
50 a více	1117	1052	882	6	100	64	15

Tab. 6: Zemědělství v národním hospodářství (%).

Ukazatel	1989	1990	1991	1992	1993	1994
NÁRODNÍ PRODUKT (BRUTTO)						
podíl zemědělství (včetně lesnictví)	12,9	8,4	6,9	6,9	6,8	6,3
podíl potravinářského průmyslu	6,8	8,2	9,6	9,2	7,2	
ZAMĚSTNANOST						
podíl zemědělství na celkové zaměstnanosti	26,7	25,8	26,0	25,5	25,5	25,4
podíl potravinářského průmyslu (> 50 zaměst.)	-	2,4	2,9	3,3	3,3	3,4
CELKOVÁ ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE						
podíl rostlinné produkce	5,9	-4,9	-4,6	-24,8	18,0	-16,5
podíl živočišné produkce	-0,5	-5,8	-0,2	-4,2	-12,6	3,5
PODÍL ODVĚTVÍ						
rostlinná produkce	57,4	50,4	47,2	51,7	58,1	
živočišná produkce	42,6	49,6	52,8	48,3	41,9	
Podíl zemědělství na exportu	14,0	14,1	16,6	14,6	11,6	12,2
Podíl zemědělství na importu	13,9	8,2	13,5	12,4	12,0	11,1

Literatura: seznam je na katedře RV, ČZU v Praze